

УДК 378.147

Чорнобай В.Г.

Викладач кафедри філології Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

chornobay.vira@yandex.ua

Україна, Дніпропетровськ

**ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИЧНІ МОДЕЛІ (МЕТОДИ) ВИКЛАДАННЯ
ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
«АГРОНОМІЯ»**

У статті представлено інноваційні методичні моделі (методи) викладання латинської мови студентам за спеціальністю «Агрономія» через наявність проблеми навчання мертвих мов для спеціального використання у ВНЗ, що забезпечать високий ефект і коефіцієнт засвоєння нового матеріалу студентами; конкретизовано зміст дидактичних понять «метод» і «модель» у процесі викладання. Використовуючи інноваційні методичні моделі викладання латинської мови, можна збільшити кількість методів викладання матеріалу студентам, створити умови плідної співпраці як студентів один з одним, так і з викладачем.

Ключові слова: компетентність, знання, навички, культура, образне та критичне мислення, професійно-орієнтоване навчання, моделі і методи навчання

Постановка проблеми. До другої половини ХХ століття у навчальних закладах багатьох країн світу латинська мова була основною й обов'язковою дисципліною. Ця традиція відтепер відновлюється.

Латинська мова сходить від природничо-наукової систематики Ліннея. У наш час латинська мова - це своєрідний будівельний матеріал, з якого утворюються нові терміни. Саме на базі латинської мови формується основа термінології і жодна наука не може обійтися без знання цих основ. Латинська мова має велике прикладне застосування у різних сферах науки. Отже, щоб зацікавити студентів до вивчення, а головне, розуміння латинської мови, треба

користуватися новітніми прийомами і моделями викладання латини у ВНЗ. Впроваджуються інноваційні педагогічні технології, що передбачають облік і розвиток індивідуальних особливостей студентів.[1,2,3] Сучасні освітні технології можна розглядати, як ключову умову підвищення якості освіти, зниження навантаження на студентів, більш ефективного використання навчального часу. У сучасних умовах модернізації освіти змінюються цілі і завдання, що стоять перед викладачем. Акцент переноситься з «засвоєння знань» на формування «компетентностей». «Цель управления состоит в изменении наличного состояния управляемого объекта, в доведении его до заранее намеченного уровня.»

[4.www.inka66.ru/poleznoe/poleznoe...ped_tehnologii_do.pdf]

Ми вважаємо, що головною проблемою у викладанні та навчанні латинської мови є її обмежене вживання, тобто використання лише термінів у мові і мовленні майбутніх агрономів.

Мета роботи – з'ясувати зміст дидактичних термінів «метод» та «прийом» стосовно навчання латинської мови майбутніх агрономів. Мета, зміст, методи, форми, прийоми організації та проведення навчання обумовлені дидактичними принципами - вихідними положеннями, які визначають його стратегію й тактику [2, 5]. Наприкінці підготовки майбутній фахівець – агроном має «використовувати латинські сільськогосподарські терміни в практичній діяльності», що сформульовано у галузевих нормативних документах ВНЗ. З'ясувати, як можуть бути використані на практичних заняттях з латинської мови інноваційні методичні моделі, яка роль в них відведена викладачеві та студентам.

Виклад основного матеріалу. Метод - (від грец. *metodos* - шлях до чого-небудь) означає спосіб діяльності, спрямованої на досягнення певної мети; форму руху змісту навчального матеріалу; упорядковану сукупність методичних прийомів, дій та логічних операцій, за допомогою яких організовується навчальна діяльність студентів та процес засвоєння знань;

форму обміну навчальною інформацією між тим, хто навчає, і тим, хто вчиться [6, с.6].

У питанні щодо розуміння змісту поняття «метод навчання» ми згодні з науковцями, які вважають, що метод - це система послідовних дій осіб, що навчають та осіб, що навчаються, яка забезпечує взаємодію цих сторін та входить у технологію навчання у якості складової «як вчити» [5, с.54].

Проблемами навчання мертвих мов для спеціального використання посідають важливе місце в дослідженнях багатьох авторів. Серед них слід зазначити наукові праці Т. І. Борисенко, А. І. Комарової, В. М. Шовкового та О. Б. Яковлевої. Сучасний лінгвістичний науковий світ майже не приділяє уваги проблем навчання окремих мов для спеціального використання, про що свідчить відсутність спеціальних досліджень щодо навчання латинської мови майбутніх агрономів. Саме через це поняття «метод» і «модель» можна розглядати як одне з актуальних питань організації професійно орієнтованого навчання латинської мови студентів вищих аграрних навчальних закладів. До цього долучається й вміння студента мислити образно та критично.

Кожен метод викладання іноземної мови, особливо латинської, має як переваги, так і недоліки. Відповідно, одна з головних задач викладача - знати можливості й обмеження всіх методів навчання, розуміти, які завдання й за яких умов можна успішно розв'язати за допомогою тих чи інших методів, а для розв'язання яких вони є малоефективними.

Ю. К. Бабанський відокремив три великі групи методів. Перша група - методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності, завдяки яким забезпечується процес опосередкування особистістю навчальної інформації. До другої групи вченим були віднесені методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності, які забезпечують найважливіші функції регулювання навчальної діяльності, її пізнавальної, вольової, емоційної активізації. Третя група методів представлена методами контролю та самоконтролю ефективності навчально-пізнавальної діяльності. [3, с. 283].

Дослідник вважав, що у разі потреби можна поповнювати кожну групу новими методами.

Кожен метод розраховано на різні види мислення. Для сучасних, інноваційних методів найкращими є критичне та творче мислення. Критичне мислення як творче, аналітичне мислення допомагає студентам вирішувати в навчанні такі завдання:

- визначення пріоритетів;
- прийняття індивідуальної відповідальності;
- підвищення рівня роботи з інформацією.

Оскільки майбутні агрономи повинні вільно володіти термінологією на латинській мові, слушно використовувати традиційний метод та деякі інноваційні методи. Традиційні методи «жодним чином не передбачають механічного, бездумного заучування матеріалу», «засвоєння основної частини знань забезпечується саме цим методом як одним з найбільш економних та ефективних засобів передачі узагальненого та систематизованого людського досвіду», зазначає дослідниця О. Ю. Купалова [7, с. 11]. Водночас, ефективними є такі інноваційні методи:

- проблемне навчання;
- технологія розвитку «критичного мислення»;
- проектні методи в навчанні;
- технологія використання в навчанні ігрових методів;
- навчання у співпраці (командна і групова робота).

Проблемне навчання вимагає від студентів певних інтелектуальних здібностей, зусиль думки, змушує боротися з труднощами.

Основа проблемного навчання - система готових знань і умінь, засвоєних в результаті, як на практичних заняттях з латинської мови, так і самостійно. [1,9]

Вимоги до цього методу навчання:

- проблема повинна бути зрозуміло і чітко сформульована;
- проблема повинна мати певну складність;
- проблема повинна бути цікава студентам;

- для пошуку вирішення проблеми повинно бути достатньо навчального матеріалу.

Наприклад, це завдання із заздалегідь зробленими помилками. Задача студентів - знайти і виправити помилки, проаналізувати відповіді.

Метою розвитку *«критичного мислення»* є формування культури читання і стимуляція самостійної творчої діяльності. *«Виклик - осмислення - міркування»* - це модель для стимуляції *«критичного мислення»* студентами. Ситуацію виклику створює педагог вміло заданим питанням.

На стадії *«осмислення»* відбувається ознайомлення з новою інформацією та її систематизація. На етапі *«роздуми»* студенти закріплюють нові знання і включають їх в нові поняття. Методи *«критичного мислення»* студентів – це: *«постановка питань»* (для того, щоб відповісти на питання, треба розмірковувати та аналізувати) – під час вивчення теми *«Морфологія»*; *«мозковий штурм»* (дозволяє знайти рішення складних проблем шляхом застосування спеціальних правил обговорення). Метод мозкового штурму був розроблений Алексом Осборном в 1953 році. Метод заснований на припущенні, що одним з основних перешкод для народження нових ідей є *«боязнь оцінки»*: студенти часто не висловлюють вголос свою думку, побоюючись зустріти скептичне ставлення з боку викладача та інших студентів. Метою застосування мозкового штурму є виключення оцінного компонента під час практичних занять з латинської мови. Класична техніка мозкового штурму, запропонована Осборном, ґрунтується на двох основних принципах:

- *«відстрочка винесення вироку ідеї»*;
- *«з кількості народжується якість»*.

Під час проведення занять критика будь-яких помилок студентів – виключається, в першу чергу студентами з іншої групи. Студенти, що працюють в інтерактивних групах, повинні бути впевнені, що їх будуть оцінювати по їх роботі. Питань має бути багато: кожному студенту надається можливість, як поставити, так і відповісти на максимальну кількість питань. На завершальному етапі проводиться відбір кращих відповідей.

Метод проектів був розроблений в 20-і роки ХХ століття американським педагогом У. Кілпатріком. Основна мета методу проектів - надання студентам можливості самостійного придбання знань в процесі вирішення практичних завдань або проблем в ході здійснення проекту. Викладачеві в проекті відводиться роль координатора, експерта, додаткове джерело інформації. Робота над проектом - це багаторівневий підхід до вивчення латинської мови, що охоплює читання, говоріння і граматику. Метод проектів сприяє розвитку активного, самостійного мислення студентів і орієнтує їх на спільну дослідницьку роботу. [1,9] Проектна форма роботи на практичних заняттях з латинської мови є однією з актуальних технологій, що дозволяють студентам застосовувати накопичені знання з предмету. Студенти розширюють свій кругозір, кордони володіння агрономічними термінами, отримуючи досвід від практичного його використання на заняттях з ботаніки. Цей метод заохочує активно використовувати літературу, словники, довідники.

Завдання викладача - сформулювати теми проектів, визначити коло необхідних питань, спрямованих на реалізацію цілей і завдань конкретного заняття. Наприклад: «Тропізм», «Систематика рослин», «Хвороби декоративних рослин», «Рослинні шкідники», «Фітодизайн». Працюючи над такими проектами, студенти створюють об'ємні текстові роботи і мультимедійні презентації з використанням найбільш цікавого матеріалу і відеоряду їх супроводу. Інноваційні технології допомагають формуванню особистісних якостей студента-медика, таких, як комунікабельність в різних соціальних групах і вміння самостійно розвивати свій культурний рівень.

Проектна методика не замінює, а доповнює інші види технології навчання. Робота над проектами розвиває уяву, творче мислення, самостійність та інші особистісні якості студентів.

Використання в навчанні *ігрових методів* - найулюбленіший метод студентів на практичних заняттях з латинської мови. [8, с.15] Закріпленню фонетики сприяють:

а) гра-загадка. Студент вимовляє слова, в яких зустрічається один і той же звук, а інші студенти повинні відгадати його і написати на дошці. Наприклад:

Aralia elata (аралія елята)	аралія висока
Dioscorea nipponica (діоскорея)	діоскорея японська
Lespedeza bicolor (леспедеца биколор)	леспедеца двокольорова
Coriandrum sativum (коріандрум сативум)	коріандр посівний
Echinacea purpurea (ехінацея пурпуре)	ехінацея пурпурна

б) гра-змагання. Викладач пише на дошці дифтонги. Їх чотири: ае, ое, аи, еи. Відповідно, активну участь приймають 4 студенти, вони пишуть і вимовляють якомога більше слів своєї категорії. Хоча дифтонги ае, ое вимовляються однаково «е»: *praeparatum* (прэпаратум) препарат, *foeniculum* (фэникулюм) – фенхель, укроп аптечный. Дифтонг -аи- вимовляється як російське «ау» (односкладове): *laurus nobilis* (лаурус нобіліс) – лавр благородний. Дифтонг -еи, вимовляється як російське «еу» (односкладове): *eucalyptus* (еукаліптус) – евкаліпт.

в) гра-імітація. Студенти намагаються повторити скоромовки або прислів'я. Переможець той, хто швидше за всіх повторить скоромовку або прислів'я. Наприклад: *Ego eo cum ego eo; Paulus Paulam amat, sed Paula alium amat; Bella femina habet femina bella.*

г) лексичні гри - спрямовані на відпрацювання нових термінологій, засвоєння механізмів словотвору. До лексичних ігор також можна віднести: загадки, головоломки, кросворди.

Метод навчання у співпраці (командна і групова робота). Цей метод не досить поширений внаслідок певних професійних і психологічних труднощів, як з боку викладача, так і з боку студентів. Групова робота студентів стимулює тісне спілкування один з одним, що призводить до формування навичок соціальної поведінки, засвоєнню технологій спільної роботи. Завдання повинно бути не більшим за обсягом, але чітко сформульованим. Студентам треба дати деякий час для притирання всередині групи. Завдання викладача - контроль за

роботою груп і консультація в разі потреби. Цей метод працює у дискусійних групах, дебатах, або вікторинах.

Оволодіння знаннями мови створює передумови для розкриття семантики незнайомих термінів за допомогою їх аналізу та розуміння складових частин, а повторюваність терміноелементів сприяє закріпленню і формуванню потенційного термінологічного словника фахівця. У майбутній професії це забезпечує грамотність агронома, а також міжнародне термінологічне порозуміння між фахівцями.

Прийоми навчання - це окремі операції, розумові чи практичні дії викладача або студентів, які розкривають або доповнюють спосіб засвоєння матеріалу, що відтворює цей метод. Наприклад, прийоми активізації розумової діяльності при усному викладі знань (порівняння, зіставлення); прийом стимулювання, контролю, взаємоконтролю й самоконтролю; метод бесіди включає такі прийоми: виклад інформації, активізацію уваги та мислення, прийоми запам'ятовування, ілюстрації, демонстрації тощо.

Висновки. Провідними методами та прийомами навчання латинської фахової термінології визнаємо репродуктивні методи та інноваційні методи з відповідними прийоми, що забезпечують засвоєння та подальше використання латинських термінів та номенклатурних найменувань у фаховому усному та писемному мовленні. Інноваційні методи не замінюють класичних методів викладання предмета, а тільки доповнюють і розширюють процес. Недоліком є те, що практично всі наявні у бібліотеках ВНЗ підручники латинської мови складаються з опису граматики, текстів для читання і словника. Вправи, спрямовані на відпрацювання та засвоєння граматичних правил та лексичного матеріалу, у наявних підручниках майже повністю відсутні.

Класичний спосіб викладання латинської мови в немовних ВНЗ вкрай неефективний. Невелика кількість годин, що відводиться на викладання латинської мови, відсутність у студентів навички роботи з мовними структурами вимагають більш інтенсивних методів викладання мови; припускають розробку системи вправ, що сприяють успішному засвоєнню

лексичного та граматичного матеріалу. Інноваційні методи дозволяють створити умови для більш повного розкриття можливостей студентів.

Педагогічна наука розвивається разом людською діяльністю. Отже, перспективним є вміння викладача застосовувати інноваційні технології викладання разом із класичними, щоб активізувати творчу і розумову діяльність студентів.

Література

1. Комарова А. И. Язык для специальных целей: содержание понятия / Вест. МГУ. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 1998. - № 1. - 70-82с .
2. Архангельский С. И. Лекции по теории обучения в высшей школе / С. И. Архангельский. - М. : Высш. шк., 1974. – 384с.
3. Бабанский Ю. К. Избранные педагогические труды / Ю. К. Бабанский. - М. : Педагогика, 1989. – 559с.
4. www.inka66.ru/poleznoe/poleznoe...ped_tehnologii_do.pdf
5. Рогова Г. В. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Г. В. Рогова, Ф. М. Рабинович, Т. Е. Сахарова. - М. : Просвещение, 1991. – 287с.
6. Алексюк А. М. Методи навчання і методи учіння. / А. М. Алексюк. - К. : Знання, 1980. – 48с.
7. Купалова А. Ю. Задачи совершенствования системы методов обучения русскому языку: совершенствование методов обучения русскому языку. / А. Ю. Купалова. - М. : Просвещение, 1981. – 5-13с.
8. Шовковий В. М. Методичні основи застосування взаємозіставного методу в навчанні граматики класичних мов : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 - «Теорія і методика навчання» / В. М. Шовковий. - К., 2004. – 23с.
9. Яковлева Е. Б. Язык для специальных целей: теория и практика; новейшие методы преподавания иностранных языков студентам неязыковых специальностей вузов / Е. Б. Яковлева; ред. С. Г. Тер-Минасовой. - М. : Изд-во МГУ, 1991. – 5-14с.

References

1. Komarova A. I. Yazyk dlya special'nyh celej: sodержanie ponyatiya / Vest. MGU. Ser. 19. Lingvistika i mezhkul'turnaya kommunikaciya. - 1998. - № 1. – 70-82s .
2. Arhangel'skij S. I. Lekcii po teorii obucheniya v vysshej shkole / S. I. Arhangel'skij. - M. : Vyssh. shk., 1974. – 384s.
3. Babanskij Yu. K. Izbrannye pedagogicheskie trudy / Yu. K. Babanskij. - M. : Pedagogika, 1989. – 559s.
4. [www.inka66.ru»poleznoe/poleznoe...ped_tehnologii_do.pdf](http://www.inka66.ru/poleznoe/poleznoe...ped_tehnologii_do.pdf)
5. Rogova G. V. Metodika obucheniya inostrannym yazykam v srednej shkole / G. V. Rogova, F. M. Rabinovich, T. E. Saharova. - M. : Prosveshchenie, 1991. – 287s.
6. Aleksyuk A. M. Metodi navchannya i metodi uchinnya. / A. M. Aleksyuk. - K. : Znannya, 1980. – 48s.
7. Kupalova A. Yu. Zadachi sovershenstvovaniya sistemy metodov obucheniya rus'komu yazyku: sovershenstvovanie metodov obucheniya russkomu yazyku. / A. Yu. Kupalova. - M. : Prosveshchenie, 1981. – 5-13s.
8. Shovkovij V. M. Metodichni osnovi zastosuvannya vzaemozistavnogo metodu v navchanni gramatiki klasichnih mov : avtoref. dis. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk : spec. 13.00.02 - «Teoriya i metodika navchannya» / V. M. Shovkovij. - K., 2004. – 23s.
9. Yakovleva E. B. Yazyk dlya special'nyh celej: teoriya i praktika; novejshe metody prepodavaniya inostrannyh yazykov studentam neyazykovyh special'nostej vuzov / E. B. Yakovleva; red. S. G. Ter- Minasovoj. - M. : Izd-vo MGU, 1991. – 5-14s.

V.G. Chornobay

Lecturer, Philology chair, Dnepropetrovsk State University of Agriculture
and Economics

chornobay.vira@yandex.ua

Dnipropetrovsk, Ukraine

**INNOVATIVE METHODOLOGICAL MODELS (METHODS) OF LATIN
LANGUAGE TEACHING TO STUDENTS ON A SPECIALTY
"AGRONOMY"**

The article is presented innovative methodical models (methods) of Latin language teaching to students on a specialty "Agronomy" due to the presence of dead languages learning problems for specific use in high schools that provide high impact and assimilation coefficient of new material by students; it is concretized content of didactic concepts of "method" and "model" in teaching process. Using innovative methodic models for the Latin language teaching, you can increase the number of methods of teaching material for students to create conditions for fruitful cooperation as students with each other and with the teacher.

Keywords: competence, knowledge, skills, culture, creative and critical thinking, professionally-oriented training, models and methods of teaching.